

בעזרת השי"ת

גליון ש"ק פר' בשלח – שירה-

יו"ל ע"י מכון והוצאת ספרי

"נקודות הכסף"

שע"י מוסדות

דברי שלום

ע"ש רבינו הרש"ש זיע"א

בראשות הגה"צ רבי יחזקאל בינג שליט"א

רחוב מהרש"ל 11 בני ברק.

טלפון: 03-6196739

דוא"ל: 5798972@gmail.com

אתר: dshalom.org

שבתא טבא וכוט"ס

ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו.

אומר המדרש (פרשה כא פסקה א): הה"ד (תהלים לד) צעקו וה' שמע מהו כן אלא שתי ירושות הנחיל יצחק לשני בניו הנחיל ליעקב הקול וכה"א (בראשית כו) הקול קול יעקב והנחיל לעשו הידים שנאמר והידיים ידי עשו ועשו היה מתגאה בירושתו שנא' (במדבר כ) ויאמר אליו אדום לא תעבור בי פן בחרב וגו' ויעקב מתגאה בירושתו שנא' (דברים כו) ונצעק אל ה' אלהי אבותינו לע"ל שניהן נוטלין שכרן עשו נטל שכרו שנאמר (ישעיה לד) כי רותה בשמים חרבי הנה על אדום תרד. ויעקב נטל שכרו שנאמר (ירמיה ז) קול ששון וקול שמחה לכך כתיב צעקו וה' שמע לפי שצעקו בני ישראל על הים שנאמר ויצעקו בני ישראל אל ה' שמע הקב"ה תפלתם ואמר למשה מה תצעק אלי כבר שמעתי צעקתם (צעקתך) דבר אל בני ישראל ויסעו:

נלמד מדב"ק של המדרש, שמצד הבחירה נתן השי"ת ב' מהלכים להנהיג בני האדם בעולם, והם מהלך של טבע שהאדם יעשה פעולות והשתדלויות שונות ונכנס לזה חזק וזה בחי' ידים ידי עשוי, ויש מהלך של תפילה ואמונה, שהאדם בעת שיש לו נסיונות הוא מתאמץ ומתחזק באמונה ובתפילה בבחי' הקול קול יעקב.

והנה זה ההולך במהלך של טבע אע"פ שנאמ' בפסוק וברכתך בכל אשר תעשה יש בזה סכנה גדולה שהאדם יכול לפול שם בזה שסומך על כוחו ועוצם ידו וחכמתו כדאי' כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה, כי הוא רואה שהוא משתדל וזה מצליח לו, משא"כ כשהאדם הולך בדרך של אמונה ורואה איך שבדרך הטבע הוא תקוע ואינו מצליח במה שעושה ועכ"ז מחזק את עצמו וצועק מקירות לבבו אל ה' בתפילות ואמונה פשוטה שרק השי"ת יכול להיות בעזרו אזי ממשיך על עצמו ישועה ממקום עליון שמעל הטבע וממעל להשתדלות.

והנה מלמדנו המדרש שגם דרך ההשתדלות גרידא שקיבל עשו הרשע ועל חרבך תחיה יש בה ברכה, אולם הברכה היא רק בגדר של ההשתדלות שהשי"ת מברך את ההשתדלות שהיא מצליחה אולם היא בבחי' "כי רותה בשמים חרבי", שנשאר במסגרת של ההשתדלות. אולם בדרך האמונה והתפילה בחי' קול קול יעקב שם הברכה היא ברכה מסוג אחר, ברכה שאומר המדרש שהיא בבחי' "קול ששון וקול שמחה", היינו שהאדם שמשתדל ורואה שלא הולך לו כמו שרוצה, לא מצליח לו מה שתכנן והשתדל, אז היצה"ר מתחיל לעבוד עם מחשבות אתה רואה

הנה אתה שלימזל, לא הולך לך כלום, מה שאתה מנסה לא מצליח, וממשיך עוד ועוד לבלבלו במחשבות של עצבות ויאוש, שכך זה כל השנים כל מה שעשה לא הולך, ומכניס לאדם תמונות שחורות, עצבות מרה שחורה רח"ל, אולם אם האדם מתבונן באופן חיובי, למה עשה ה' לו ככה שלא ילך לו השתדלותו, אין זאת אלא שהוא אוהב אותו מאוד, ורחמיו על כל מעשיו, וחפץ הוא בתפילת האדם ובהתחזקותו באמונה פשוטה שהכל מאת ה' הוא, ולו כל מה שהיה האדם משתדל ורוצה היה נעשה מיד כרצונו היה זה עונש גדול עבורו שהיה שוכח מהשי"ת.

שהנה מצאנו אצל הנחש שקיבל עונש זה, שהשי"ת אמר לו **"ועפר תאכל כל ימי חיך"**. ולכאורה מה רע בזה, זה ברכה שבכל מקום שילך יהיה לו פרנסה מה שצריך, הוא אוכל עפר ובכל מקום יהיה לו עפר. אולם איתא בסה"ק שזה היה הקללה הגדולה ביותר מהשי"ת, שאמר לו את פרנסתך תלך ממני איני חפץ בך.

הצדיקים פחדו מאוד כשהלך להם הכל טוב, אולי השי"ת זרק אותם ממנו. כדאי בסה"ק מעשה שסיפר הרה"ק מהרי"א מקאמרנא זיע"א, שראה בליל שבועות את דודו הרה"ק מזידיטשוב זיע"א, שבשנה הראשונה שהתחילו לבוא אצלו ציבור היה ביו"ט של שבועות ובאו אז ארבע מאות איש, ובעת שנכנס לחדרו ראה איך שהוא בוכה ומתחנן להשי"ת שלא ישליכוו מעל פניו. שפחד שמא הצלחה זאת היא מטעם שהשי"ת זרק אותו ח"ו.

וממילא בעת שהאדם מתבונן מדוע הולך לו כ"כ קשה, מדוע ההשתדלויות לא הולכות, ומבין שכל זה מעשה ה', לטעם שהשי"ת אוהב אותו ורוצה בו שיחיה אתו בכל דבר, ויבין שכל ההשתדלויות גם הם מעשה ה' המה, ומצד עצמו איננו יכול לעשות מאומה, אזי כל פעם שלא הולך משהו זה לימוד מהשי"ת להועיל לאדם שבעצם כל מה שיש לו וכן מצליח בידו הוא מתנת ה', כי כשם שדבר א' לא הולך לו הכל ח"ו יכול לא ללכת.

וע"י שהאדם לומד זאת וחי זאת, נעשה דבוק ומקושר בכל לבבו ונפשו להשי"ת, וכל דבר ודבר מודה ומשבח להשי"ת, וכל חסרון שיש לו במקום להיכנס לעצבות ויאוש הופך זאת לתפילה ולאמונה מעומק ומקירות לבבו אל ה', ואז זוכה שמלבד מה שהשי"ת ממלא את משאלותיו, מרויח ריווח נוסף ועיקרי שהוא דבוק בה' כל הזמן, וחי עם ה' כל הזמן ויודע שהכל מאת ה', ואז חייו נעשים חיים מתוקים חיים שמחים שיש לו את הכתובת הטובה ביותר, ויש לו את המשענת הגדולה ביותר, ויש לו את החווק הגדול ביותר, את השי"ת וזה השמחה הגדולה ביותר.

וזה שאמר המדרש שיעקב נטל שכרו, היינו זה שהולך במהלך של קול קול יעקב בתפילה ובאמונה הוא האדם המאושר והשמח ביותר, שעליו נאמר קול ששון וקול שמחה.

השי"ת יעזרינו לא לפול בצוק העיתים והנסיונות ושנוכה ללכת במהלך של קול קול יעקב להתחזק באמונה ובתפילה לה' ושנוכה לכל מילי דמיטב אכיר.

ספ"ק מאור ושמש

ויאמר ה' אל משה הנני ממטיר לכם וגו', ולקטו דבר יום ביומו, למען אנסנו הילך בתורתני אם לא, והיה ביום הששי והכינו את אשר יביאו והיה משנה על אשר ילקטו יום יום:

יש לדקדק מה זה דבר יום ביומו היה לו לכתוב ולקטו יום ביומו. וגם מה זה למען אנסנו הילך בתורתני אם לא, הלא מה תורה היה להם אז. הגם שרש"י ז"ל כתוב שקאי על תורת המן עדיין צריכין אנו למודעי. גם זאת יש לדקדק מה לשון משנה היה לו לומר והיה כפול. וגם לשון ילקטו יום יום אינו מובן שהיה לו לכתוב על אשר ילקטו יום יום, כי קאי על העבר במדידת העומר ימצאו שכבר לקטו משנה, על כן היה לו לכתוב אשר לקטו ולא ילקטו. ונראה לפרש על פי רמז כך דהנה בודאי גם עתה לא נתנה תורה אלא לאוכלי מן, רצה לומר כי מי שרוצה לקבל עליו עול תורה צריך להיות בעל בטחון בה' שלא לרדוף אחר פרנסה כל היום רק ממעט בעסק ועוסק בתורה ותפלה, ובודאי קודשא בריך הוא יזמין לו פרנסתו בכל יום ויום. הגם שנאמר וברכתיו בכל אשר תעשה, שמעתי הפירוש מהרב הקדוש מו"ה מרדכי אב"ד דנשחיו זצוק"ל שעקימת שפתיו הוי מעשה לענין מלקות, בודאי מדה טובה מרובה שעקימת שפתיו בתורה הוי מעשה לענין זה שיקיים בו וברכתיו בכל אשר תעשה שיתברך לך הפרנסה על ידי עקימת שפתיו בתורה ובתפלה. וממילא כשהאדם עוסק בתורה לשמה יותר אזי יהיה בטוח שיהיה פרנסתו יותר בריוח, וכל מה שעוסק אדם בתורה ובתפלה יותר בדביקות יהיה פרנסתו יותר מצויה בריוח, כי זה עיקר עבודת האדם בעולם הזה וכו' ותלמוד תורה כנגד כולם. ובודאי יוכל האדם להיות בטוח בזה שעל ידי עקימת שפתיו בתורה ובתפלה בא לו פרנסתו. וזהו פירוש הפסוק הנני ממטיר לכם וגו' דבר יום ביומו, רצה לומר דיבורים שלך שתדבר בתורה ובתפלה מזה תלקט לך פרנסה, כי כמו שיהיה הדיבורים שלך בתורה ובתפלה לשמה יותר אזי יהיה לך פרנסה בריוח יותר, וזהו למען אנסנו הילך בתורתני אם לא, רצה לומר אם לא ילך בתורה לשמה לא יהיה לו פרנסה ויהיה צריך לרדוף כמו קורא בהרים וגבעות וטרחות רבות בשביל פרנסה, אבל אם ילך

בתורת ילך בתורה לשמה לא יהיה לו פרנסה ויהיה צריך לרדוף כמו קורא בהרים וגבעות וטרחות רבות בשביל פרנסה, אבל אם ילך בתורתי אזי ילקוט פרנסתו מדבריו ממש. וזהו פירוש והיה ביום הששי והכינו את אשר יביאו, כי יש מדריגת צדיקים גדולים שיש להם בטחון גדול כל כך על ידי תורתם ותפלתם שהם יכולים להכניס גם בלבות בני אדם חשק התורה ותפלה ובטחון בה'. וזהו והיה ביום הששי דהיינו מדריגת צדיק הגדול הנקרא ששי כי מדת צדיק היא מדריגה ששית ממדת החסד, זה הצדיק יש לו הכנה כל כך בעבודת הבורא ברוך הוא שיוכל ללמוד לאחרים מדת הבטחון. וזהו משנה, ורצה לומר והיה משנה שיוכל ללמוד לאחרים שיהיה להם פרנסה על ידי התורה. והיינו ילקטו יום ביומו, רצה לומר שילמוד אותם בני אדם שהמה גם כן ילקטו פרנסתם יום יום מתורה ותפלה שלהם כנ"ל:

ספה"ק מאור עינים

ויאמר ה' אל משה קח צנצנת אחת ותן שמה וכו'

והיא תימה למה צוה השם יתברך שיראו את הלחם ומה לו בזה אם יראו דורות הבאים את זה או לא. אמנם הן אמת נודע מה שאמר הכתוב ממרחק תביא לחמה והוא ענין כי השכינה כביכול מצמצמת את עצמה ליתן מזונותיהם של ישראל על ידי איזה סיבה מהסיבות והשכינה כביכול מתלבשת בתוך אותה הסיבה לזון ולפרנס כל אחד ואחד מישראל לפי מזונו וטבעו וזהו מזוני לאו בזכותא תליא מילתא אלא במזלא תליא מילתא והוא מזל אל"ף עילאה שהכינה מתלבשת בו לזון כל אחד ואחד מישראל:

וזהו אל תלחם את לחם רע עין (משלי כ"ג, ו') כי באמת הלחם יורד מן השמים ממקום קדוש כאמור על ידי התלבשות השכינה בסבה מן הסבות והנה אמרו רז"ל שעת אכילה שעת מלחמה שצריך להלחם עם היצר הרע בשעת אכילה וכמו שאמרו רז"ל סעודה שהנאתך ממנה משוך ידיך ממנה והנה כשבא המזון לאדם מהשם יתברך בעצמו על ידי איזה סבה שיזדמן לו שירויח בה מזוני או אפילו על ידי בני אדם אם הם טובי עין ונותנים לו לחם לאכול אז הוא יכול לעשות כן להלחם בשעת מלחמה שהוא שעת האכילה משאל כן כשהוא אוכל אצל בני אדם שהם רע עין אז לא תוכל להלחם את הלחם רצה לומר להלחם נגד היצר הרע בשעת אכילה כיון שהנותן הוא רע עין ובא לו הלחם שהוא אוכל מסטרא דרע עין שהוא סיטרא דיצר הרע ואז לא תוכל להלחם עם היצר הרע כיון שזה המאכל מסיטרא דיליה ולכן כל אחד ישים עיניו ולבו שלא ליהנות משל אחרים אם הם רע עין כי אין השכינה מלבשת שם באותו מאכל ואז לא תוכל להלחם בשעת אכילה משאל כן אם ישים מגמתו נגד השם יתברך כל מה שיתן לו השם יתברך יקבל בסבר פנים יפות ולא יסמוך על קבלת דבר קצוב מהאנשים המתנדברים לו די ספוקו כי מתת אלהים הוא שם השכינה שורה והשכינה מתלבשת באותו מזון היורד לאדם ועל השכינה נאמר ממרחק תביא לחמה שהוא על ידי מזל א' עילאה כאמור וזהו הרוצה להחכים ידרים להעשיר יצפין פירוש כי הנה נודע כי החכמה בא מדרום

רצה לומר מעולם העליון שנקרא דרום והעושר בא מעולם העליון הנקרא צפון ולכן הרוצה להחכים שיתקיים בחכמתו פירוש שיהיה חכמתו במדת דרום כמו שהוא למעלה בעולם העליון עולם הדרום ולא יקלקל בעולם הזה כחמתו הנתונה לו מעולם עליון וכן העשירות שבא מצפון יצפין פירוש שיהיה עשירתו בעולם הזה ויעשה בה כמו שהיא נתונה לו מעולם העליון שלא יקלקל עולם העליון בעשירותו וזהו קח צנצנת אחת פירוש כי באמת למה נקרא שמו מן כי לא ידעו מה הוא שהוא רוחניות עליון יורד מן השמים וגם עתה היום הזה יורד מן השמים לכל אחד ואחד מזונו כאמור על ידי התלבשות השכינה באיזה סיבה מן הסיבות רק שבדור המדבר ירד מן השמים בלי שום התלבשות באיזה סיבה ועתה נתלבש לפי הסיבה וזהו קח צנצנת אחת רצה לומר כלי ותן שמה מלא העומר מן שיתלבש בתוכו בחינת מן שהוא לחם מן השמים שיתלבש בכלי על ידי סיבה מן הסיבות וזהו למען יראו את הלחם אשר האכלתי אתכם במדבר שידעו שהייתי נותן במדבר בלי שום התלבשות והתכסות באיזה סיבה לכן גם עתה שנתלבש ונתכסה באיזה סיבה מן הסיבות ידעו ויבינו כי זהו הלחם בעצמו שיורד מן השמים והבן:

ספה"ק באר מים חיים

(יח) (יט) וימדו בעומר ולא העדיף המרבה והממעט לא החסיר וגו'

להבין סמיכת אזהרת משה למה שלמעלה ולכאורה אין כאן מקומו, ולמעלה בעת שאמר להם הוא הלחם אשר נתן ה' וגו' היה לו לבאר דיניו שאסורים להותיר עד בוקר. ונראה, בהקדם להבין למה לא העדיף המרבה, כי בשלמא הממעט לא החסיר זה הוא מדרכי אלהינו יתברך לשלוח ברכה במעשה ידי אדם וימלא לו חסרונו, כאשר נמצא מקום על מה לחול ברכתו כמו בשמן של אלישע (מלכים-ב ד', ב'-ו') וכדומה, ועל זה אומר הכתוב (משלי י', כ"ב) ברכת ה' היא תעשיר ששולח ברכה במעט להיות מרבה, אבל להחסיר את המרבה את אשר כבר לקטו לכאורה מה איכפת להבורא בזה, אם כבר נקט למה יחסרו מיגיעתו. ואמנם הנה נודע מה שכתב הרמב"ם ז"ל (בסוף הלכות תמורה) שרוב מצוות התורה הן עצות מרחוק מגדול העצה לתקן הדעות ולישר כל המעשים וכן הוא אומר (משלי כ"ב, י') הלא כתבתי לך שלישים במועצות ודעת וכו'. וכן בדברי חכמי האמת ז"ל ועל כולן בזה"ק (יתרו פ"ב ע"ב) קראו לתרי"ג מצוות התורה תרי"ג עטין שהן עצות אל האדם, איך להתקרב אליו יתברך בכל לבבו ונפשו ומאודו. ונודע לכל מעלת הבטחון בבורא יתברך שאין לו שיעור וערך כי תדע שאם אדם ישתדל בכל עוז וירבה בעשיות בכח חכמתו אשר עליו ובכח גופו ולא ינוח ולא ישקוט מלעסוק יומם ולילה בצרכי פרנסתו, לא יהיה לו אף פחות משה פרוטה יותר ממה שקצב לו הבורא ברוך הוא שירויח בזה השנה או בזה השבוע וכדומה, וכן אם ימעט בהשתדלות ועסקי צרכי טרפו ומזונו ולא יעשה בהם כי אם בשעה אחת או שתים מן היום, לא ימעט לו מאשר גזר עליו הבורא, ואכן זאת היא שצריך האדם להשתדל ולעשות דבר מה בעסקי פרנסתו, שלא יניח כל העסקים וישב בטל, כי אין הברכה שורה כי אם על דבר עסק מה כמו שהוא מפורש בתנא דבי אליהו וזה הכל

נמשך מחטא האדם הראשון שנתקלל האדם והארץ ולא יכלו להתברך כי אם באיזה עשיה אבל בעת התיקון ודאי שיהיה אדם מתפרנס בלא יגיעה ובלי שום עשיה כלל, כמו חיה ועוף שמתפרנסים שלא בצער, ועל כן אמרו חז"ל (כתובות קי"א ע"ב) עתידה ארץ ישראל שתוציא גלוסקאות וכלי מילת, כי בעת התיקון לא יצטרך האדם לשום עשיה, רק שהארץ תוציא שם צמחה בכל עסקי הצטרכות האדם, אבל עתה עבור החטא מוכרח האדם להשתדלות מה, אבל כל ענין השתדלות אינו רק על דרך הזריעה באדמה, אשר לא יוכל האדם לומר אשב בביתי ולא אחרוש ולא אזרע ותהיה התבואה גדילה בארץ רק שהוא מוכרח להשתדלות מה והיא הזריעה בארץ, אבל אחר הזריעה הרי כל ימי הגידול הרי הוא יושב בטל, ולא יועיל לו כלל אם ישב כל היום אצלה ויעשה בה דבר או לא והכל בגזירת הבורא יתברך. וכן הוא בכל העשיות, האדם הוא מחויב לעשות איזה דבר בהשתדלות, אבל שלו אינו כי אם ההתחלה, והגמר הכל הוא ברצון הבורא יתברך ולא יועיל לזה כלל שום ערמות ותחבולות, ובוזה תדע שאדם אשר ישיג איזה חפץ ממון או שאר דבר, קצת באיסור, כמו אבק גזל או רבית וכדומה, אינו אלא פתי וחסר לב, כי מה שהיה ראוי לו להרויח בזה השעה, אם היה ממתין וגובר על יצרו ברגע הזה, ודאי היה מגיע לו זה הרויח בהיתר בשעה זו ממש אחרי שכבר כן נקצב עליו, ובודאי אם היה אדם עוסק בתורה בשני שלישי היום או בשני שלישי שבוע והשאר היה עוסק במשא ומתן, היה מרויח כל אשר נקצב עליו כמו בטרחתו בכל היום בלתי ספק, ועיין בזה בדברי הרב החסיד הקדוש בחובת הלבבות בשער הבטחון שהאריך בזה עיין שם:

ואולם תדע אשר אף השתדלות שזה הוא החיוב על האדם לעשות ביגיע כפיו, גם זה הוא סיבות מאת הבורא ברוך הוא שמזמין לפני האדם סיבה זו ועסק זה וכדומה, כי הקב"ה הוא סיבת כל הסיבות והוא מסבב כל הסיבות שיבואו אל האדם, ועל כן אמרו חז"ל (סוטה מ"ח ע"ב) כל מי שיש לו פת בסלו ואומר מה אוכל למחר אינו אלא מקטני אמנה, כי זאת היא בלתי ספק אשר למחר ודאי יסבבנו ה' הטוב אופן שיהיה לו לחם לאכול לפי אשר נגזר עליו, וכל אדם מובטח מאת הבורא ברוך הוא וברוך שמו על לחם לפי הטף ובגדים לכסות עצמו על צד סיפוק ההצטרכות ההכרחי כמאמר הכתוב (תהלים קל"ו, כ"ה) נותן לחם לכל בשר ואומר (שם קמ"ו. ז) נותן לחם לרעבים, והנה אמר מפורש לכל בשר, כי הכל מובטחין על פת במלח לשבוע, ויותר ממה שגזר עליו לא יועיל לו אף אם יעשה כל היום, ועל כן מי שיש לו היום פת ואומר מה אוכל למחר, ויגע ועובד על למחר הרי זה מקטני אמנה, כי למחר ודאי ישפיע לו ה' מה שיצטרך למחר, ובכדי להורות לעם ה' בחינה זו, שלא יהיה אדם אומר מה אוכל למחר, ויאמין באמונה שלימה כי ה' הוא העושה לו תמיד כל צרכו ויזמין מזונו למחר וליומא אחרא, עשה ה' הטוב, נס במן, שלא העדיף המרבה מן אכילת יום אחד, בכדי שלא יהיה אדם טורח להזמין מיום זה על למחר, רק יאמר ברוך ה' יום יום, ויאמין באמונה כי ה' אשר השפיע לו היום, ישפיע לו גם למחר בהשתדלות מה וגם במן היה להם השתדלות מה כמו הלקיטה וההולכה לביתו, אשר על כן הנה תחילה וילקטו המרבה והממעט שאחד היה

מרבה בלקיטה, כי חשש אולי לא יהיה לו מחר והזמין למחרתו, ואחד המעיט בלקיטה כי סמך על ברכת ה' שיברכנו ה' במעט כמרובה, וכן נעשה שלזה בירך ה' במעשה ידיו, והמרבה לא פעל כלום כי לא העדיף, ומשה רבינו כאשר הביט אל דבר זה, ראה מעשה ונזכר הלכה הליכות עולם, לומר להם דבר בעתו שאיש אל יותר ממנו עד בוקר, כי כן היה הצווי בפירוש, בכדי להשריש בעם ה' האמונה והבטחון על צד היותר שלם, וללמוד לדורות הבאים שלא יהיה אדם עובד בכל ימיו מיראתו על חסרון מזונותיו להבא רק כאשר יהיה לאדם על פרנסת יום זה, לא יעסוק עוד ביום זה בהשתדלות הפרנסה, ויניח הנשאר ביומו לעבודת בוראו, וכה יתנהג כל ימיו, ובנתינת לחם הראשון לישראל הקדים לצוות להם אופן התנהגותם שלא יעבוד האדם יומם ולילה על מזונותיו למלאות אוכל פיהו כי הרי במן הממעט לא החסיר ולא העדיף המרבה, ועל כן מתמה הקרא ואומר:

ולא שמעו אל משה ויוותירו אנשים ממנו וגו'. בו' הנוסף על ענין ראשון, כי אף על פי שראו בעיניהם דבר ה' אמת, אשר גם המרבה לא העדיף מאכילת יום אחד, בכדי שלא יותר ממנו עד בוקר. ואף על פי כן הם הותירו ועל כן אמרו חז"ל (שמות רבה כ"ה, י') שדתן ואבירם היו, כי אז היה זאת גודל רשעות וחציפות לעשות דבר הנראה לעין כל בבירור, אשר הקב"ה מזמין בכל יום ואינו חפץ שיוותירו והם הותירו. ולא יעשו זאת כי אם רשעים גמורים והם דתן ואבירם, לא כן הצדיקים אשר אפילו בדבר שאינו נראה לעין, בטחונם בהקב"ה וברוך שמו:

ספר אור לשמים

ויבאו אלימה ושם שתים עשרה עינות מים וכו' (טו, כז),

ובהקדם נפרש הפסוק (שמות א, ח) ויקם מלך חדש וכו', על פי מה דאיתא בספרי המקובלים (ע"ח ש"י פ"ג) שבעולמות העליונים בא אליהם שפע בכל יום ונקרא מה החדש, ולהבין זאת ג"כ בזה העולם שמעתי מכאדמו"ר מוהרי"י זצ"ל"ה שאמר בשם הרב הגאון מבארדיטשוב זצלה"ה, שהאדם מחויב לעורר על עצמו מדת אין ולהיות שפל בעיניו, ולהיות מוסיף והולך בזה בכל יום יותר ויותר, וע"י שמוסיף בעבודת הש"י יכיר גדולת הבורא ושפלות עצמו, ומחדש בעצמו מדת אין עכדה"ק. וזפ"ה ויקם מלך חדש, רומז למ"ה החדש מלך הדר אילני דחיי שלא הזכר בו מיתה כלל (ע"ח שם). ומי שהולך בד"ז ואוחז במדת אין יוכל לעורר בחינת מה החדש ונקרא מלך חדש על מצרים, ויוכל למשול על מצרים - על מצערי השכינה, וישלוט עליהם שלא יוכלו להרים ראש. וזה אשר לא ידע, כי בבחינת מ"ה החדש מלך הדר לא היה שם שבירה כלל מז' מלכין קדמאין כידוע (ע"ח שם). את יוסף, ועוד יוכל לגרום לחבר יחד התרין משיחין:

